

בעניין מיתת בני אהרון

הרב איל לוגאסי

הקדמה

בפרשת שמיני¹ מספרת התורה על מותם של בני אהרון :

"(א) : וַיִּקְחוּ בְנֵי-אַהֲרֹן נֹדֵב וְאַבִּיהוּא אִישׁ מִחֻתָּתוֹ, וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ, וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ, קִטְרֶת; וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי הָ-הֵנָּה, אֵשׁ זָרָה, אֲשֶׁר לֹא צִוָּה, אֹתָם. (ב) : וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי הָ-הֵנָּה, וַתֹּאכַל אוֹתָם; וַיָּמָתוּ, לִפְנֵי הָ-הֵנָּה.

(ג) : וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן, הוּא אֲשֶׁר-דִּבֶּר הָ-הֵנָּה לְאָמֹר בְּקִרְבִּי אֶקְדָּשׁ, וְעַל-פְּנֵי כָל-הָעָם, אֶכָּבֵד; וַיָּדַם, אַהֲרֹן".

בתורת החסידות², וכן באור החיים הקדוש³, מבואר שמותם של בני אהרון לא היה כתוצאה מחטא כפשוטו, אלא שחטאם היה שהגיעו ל"כלות הנפש", לדבקות נעלית בה', דבקות גדולה כל כך שהנשמה כבר לא יכלה להישאר מחוברת עם הגוף, והתכללה בשורשה. לכאורה מדובר בעניין חיובי, שהרי יהודי צריך לרצות ולפעול שעבודת ה' שלו תהיה באופן שיבוא לידי התפשטות הגשמיות⁴.

אולם התורה דורשת מהיהודי, שיחד עם כך שעליו להיות בתנועה של "כלות הנפש" ("רצוא") עליו לעורר בקרבו את ה"שוב", כלומר לשוב ולעסוק בעולם הזה באופן של נשמה בגוף⁵, ובכך להשלים את הכוונה העליונה, לעשות מהעולם הזה דירה לה' יתברך ("דירה בתחתונים"⁶). ומכיוון שלא עשו זאת, אלא עבודתם הייתה באופן של רצוא בלי שוב, לכן נחשב הדבר עבורם לחטא.

מס' הסברים בלשון הפס' וברש"י ע"פ הנ"ל

1. נאמר בפס' שבני אהרון הקריבו "אש זרה אשר לא ציווה אותם". נשמת היהודי מקבילה לאש, "נר ה' נשמת אדם"⁷. בחסידות⁸ מוסבר, שהאש רוצה לעלות ולהידבק בשורשה שתחת גלגל הלבנה, ומה שמחזיק אותה, ומונע ממנה לעלות מעלה זאת הפתילה. כך גם הנשמה רוצה לפרוץ את מיצר הגוף, ולעלות ולהידבק בה'.

בני אהרון הקריבו אש זרה⁹. הם התקרבו ונתדבקו בה' בהתלהבות קדושה, אך זאת הייתה אש "אשר לא ציווה אותם". במדרגה גבוהה כזאת, לא יכולה להיות בעולם הזה הגשמי מציאות של

¹ ויקרא, י', א'-ג'.

² ד"ה אחרי מות תרמ"ט. לקו"ש ח"ג פרשת אחרי מות ועוד.

³ אור החיים על התורה, פרשת אחרי מות.

⁴ וראה שו"ע או"ח בריש סימן צ"ח: "וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפילתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות".

⁵ וכפי שכותב אדמוה"ז בתניא פ"ג (שמסביר כך את מאמר חז"ל (אבות ספ"ד) "ע"כ אתה חי וכו'"): "כמ"ש בספר יצירה, ואם רץ לבך שוב לאחד, פ"י ואם רץ לבך היא תשוקת הנפש שבלב בחלל הימני כשמתגברת ומתלהבת ומתלהטת במאד מאד עד כלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה חיי החיים ב"ה ולצאת ממאסרה בגוף הגופני וגשמי לדבקה בו ית', אזי זאת ישיב אל לבו מארו"ל כי ע"כ אתה חי, בגוף הזה להחיותו, כדי להמשיך חיים עליוני' מחיי החיים ב"ה למטה, ע"י תורת חיים, להיות דירה בתחתוני' לאחדותו ית' בבחי' גילוי".

⁶ תנחומא נשא טז. וראה תניא פל"ו.

⁷ משלי כ', כז.

⁸ תניא, פרק יט'.

⁹ להרחבה ראה לקו"ש, כרך ל"ב, אחרי מות א'. שם מבאר דמה שאמר הכתוב "ויקריבו לפני הוי' אש זרה אשר לא צוה אותם" בא להרגיש גודל מעלתם, שעבודתם הייתה בדרגה נעלית ביותר, עד שאי אפשר לצוות עליה, מפני שהיא למעלה מגדר ציווי – ולכן "לא

'צוותא וחיבור' בין הגוף והנשמה. חיבור כזה בין גילוי רוחני נעלה, ובין גשמיות, יכול להיות רק בדברים שהי' ציווה, כלומר, נתן לנו את היכולת לצוות ולחבר בין הגשמי והרוחני, ואילו אצל בני אהרון לא היה יכול להתקיים החיבור הנ"ל ולכן הגיעו לכלות הנפש^{10, 11}.

2. מיתת בני אהרון הייתה בשריפה "וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְ-הוָה, וַתֹּאכַל אוֹתָם; וַיָּמָתוּ, לִפְנֵי יְ-הוָה", בהמשך מבקש משה רבנו, ממישאל ואלצפן להוציא את נדב ואביהו, והם אכן עשו זאת. כיצד? - "ויקרב וישאום בכתנתם אל מחוץ למחנה"¹², מסביר רש"י¹³, **בכתנתם** - "של מתים (ולכאורה כיצד בגדיהם היו קיימים?); הרי בפסוק נאמר "ותצא אש... ותאכל אותם" אלא ש) מלמד, שלא נשרפו בגדיהם, אלא נשמתם, כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם". צריך להבין, מדוע מתו בין אהרון מיתה כה משונה? - אלא שהנקודה היא, שבדרך כלל, כאשר אדם עובר עברה, המשמעות היא שבמאבק בין הנפש הא-לוקית לנפש הבהמית, בין הנשמה לבין הגוף - הגוף ניצח. לכן מענישים את הגוף (כגון ארבע מתות בית דין - סקילה, שריפה, הרג וחנק). אולם אצל בני אהרון הגוף היה בסדר גמור, הנשמה היא שהשתוקקה והתקרבה לה' באופן של כלות הנפש, לכן מכיוון ש"הנשמה חטאה", הרי שנשרפה נשמתם, אך גופם ובגדיהם נשאר בשלמות.

3. צמד המילים "לפני הוי" חוזר שוב ושוב במהלך הפס': "וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי יְ-הוָה, אֵשׁ זָרָה, אֲשֶׁר לֹא צָוָה, אֹתָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְ-הוָה, וַתֹּאכַל אוֹתָם; וַיָּמָתוּ, לִפְנֵי יְ-הוָה". ולכאורה נראה לבאר שהדבר בא להדגיש את המצב הרוחני הנעלה שהגיעו אליו (פנימי יותר משם הוי), שמוביל לכלות הנפש.

4. פרשת אחרי מות פותחת בפסוק "אחרי מות שני בני אהרון בקרבנתם לפני י-הוה וימותו"¹⁴, לכאורה המילה "וימותו" מיותרת, ואינה מוסיפה לנו דבר. אך ע"פ הנ"ל העניין יובן, כיוון שבתחילת הפס' התורה מספרת לנו שבני אהרון מתו. ובסוף הפס' מספרת לנו התורה מדוע הם מתו, "בקרבנתם לפני י-הוה (הגיעו למדרגה פנימית יותר משם הוי, דבקות וקדושה נעלית) וימותו" (עד כדי כך שהגיעו למצב של 'וימותו', רצוא בלי שוב, "כלות הנפש" ממש).¹⁵

צוה אותם". (ולכן נקראת אש זרה - כי להיותה למעלה מעבודה רגילה הרי היא בגדר 'זרה' (לגבי עבודה רגילה בהבית), 'זרה' למעליותא".

¹⁰ ראה הערה 15.

¹¹ להעיר שמלבד ה'אש זרה' נדב ואביהוא גם שמו קטורת ("וישימו עליה קטורת"). וראה לקו"ש, כרך ל"ב, עמ' 100 ואילך, שם מאריך לבאר על הקשר שבין מעשה הקטורת ל"כלות הנפש".

¹² ויקרא י', ה'.

¹³ ע"פ סנהדרין, נב, ע"א.

¹⁴ ויקרא טז', א'.

¹⁵ ע"פ פירוש זה מתורץ גם זה שסתם הכתוב כאן, ולא פירש את חטאם המפורש בפרשת שמיני "ויקרב לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם", אלא רק "בקרבנתם לפני הוי"

ביאור החטאים האחרים המובאים בחז"ל

חז"ל¹⁶ מזכירים מספר חטאים בהם חטאו בני אהרון (שתויי יין נכנסו למקדש, הורו הלכה בפני משה רבן, מחוסרי בגדים, לא היו להם בנים, לא היו להם נשים).
להלן נבאר בס"ד, כיצד החטאים הללו מתיישבים עם ההסבר הנ"ל, שהסיבה שהביאה למותם, הייתה 'כלות הנפש'.

שתויי יין נכנסו למקדש¹⁷ - הכוונה בין היא לסודות ופנימיות התורה, כדברי חז"ל¹⁸ "נכנס יין יצא סוד", שכמו שיין גשמי מגלה את מה שטמון בליבו של האדם¹⁹, כך גם ברוחניות ש"ינינה של תורה" הוא גילוי סודות התורה. והביטוי "שתויי יין" מראה את גודל ועוצם הגילוי דפנימיות התורה, עד שמגיעים למצב של כלות הנפש²⁰.

ולכן לאחר מות בני אהרון, הזהירה התורה "יין ושכר אל תשת"²¹, שאסור לשתות "יין דרך שכרות"²², שבזה נרמז שכאשר "שותים" יין שבתורה, סודות ורזין דתורה, צרכים להיזהר שלא לבוא למצב של "שכרות" של "כלות הנפש", וצריך להיות באופן של "נכנס בשלום ויצא בשלום"²³, כלומר, שהכניסה לפרדס צריכה להיות "בשלום", באופן כזה שבוודאי תהיה היציאה "בשלום" – נשמות בגופים²⁴.

נכנסו לפני ולפנים, מחוסרי בגדים, לא היו להם בנים, לא היו להם נשים²⁶ - בארבעת העניינים הללו מתבטא העניין של "רצוא" בלי "שוב", כדלהלן:

נכנסו לפני ולפנים - הם נמשכו ועלו מעלה מעלה עד לפני ולפנים, בלי שיחשבו לשוב למטה.
מחוסרי בגדים - "בגדים" מרמזים על לבושי המצוות²⁷ (המלובשות הרי בדברים גשמיים), הם לא התמסרו לקיום המצוות כפי שהם מלובשים בדברים גשמיים, כדי לזכך את העולם, אלא שאפו רק לצאת מהעולם ולהדבק בתכלית הרוחניות.

¹⁶ ויקרא רבה פ"כ, ח' ט'. תו"כ שמיני. וראה רש"י ויקרא י', ב'.

¹⁷ ע"פ לקו"ש, חלק ל"א, פורים ב'.

¹⁸ עירובין ס"ה, ע"א.

¹⁹ וכן גם היין עצמו מובלע תחילה בענבים ואח"כ יוצא מן ההעלם אל הגילוי.

²⁰ שכמו ששתויי יין כפשוטו הרי היין גורם לביטול החושים, כך גודלו של גילוי זה והשתוקקות זו, גרמו אצלם ביטול החושים, עד ל'כלות הנפש'.

²¹ ויקרא, י', ט'.

²² פרש"י שם.

²³ חגיגה יד, ע"ב.

²⁴ אבל לפני הציווי של "יין ושכר אל תשת" היה יכול להיות העניין ד"שתויי יין", עד למצב של כלות הנפש ממש, ולכן, גם לאחרי זה אמר משה שעליהם נאמר "בקרובי אקדש", "הם גדולים ממני וממך".

²⁵ חשוב להדגיש ש"אין מקרא יוצא מדי פשוטו", וכשהתורה מזהירה "יין ושכר אל תשת", ברור כי האיסור הוא על שתיית יין "דרך שכרותו" כפשוטו. ממילא מוכרחים לומר שגם אצל נדב ואביהוא היתה שתיית יין כפשוטה. אלא שאצל נדב ואביהוא הייתה שתיית היין הגשמית, קשורה עם גילוי ה"יין" שבתורה - סודות ורזי התורה.

ואכן כך מבואר בשל"ה (שער האותיות, פד, ב) ש"זה שאנו מוצאים אצל קדושים אשר בארץ, ששתו לפעמים יותר מדי בסעודות גדולות, כוונתם הייתה לשם שמים, כי בתוך משתה היין היו שמחים הרבה ומתוך כך אומרים דברי תורה הרבה מאוד וכפליים לתושייה, שמתוך שמחה מגלה החכם רזי תורה, כי ברבות השמחה יתחזק הכוח השכלי שיש בנפש ואז הוא יותר מוכן לגלות תעלומות חוכמה, בבחינת 'נכנס יין יצא סוד', שעל-ידי משתה היין יצאו דברי תורה הנקראת סוד".

כך ממש היה אצל נדב ואביהוא, שהיו קדושים מאוד, שהרי נאמר עליהם "בקרובי אקדש", ועל-ידי ששתו יותר מדי התגלו אצלם רזי תורה, עד שהגיעו ל'כלות הנפש'.

²⁶ ע"פ לקו"ש ח"ג, פרשת אחרי מות.

²⁷ ראה תניא פרק ה'. אגה"ק סכ"ט.

"לא היו להם בנים" ו"לא היו להם נשים" – לא עסקו במצוות פריה ורביה, להמשיך נשמות בגופים, עבודתם הייתה בתנועה הפוכה – לצאת מהגוף.

הורו הלכה בפני משה רבן – משה רבינו הגיעה למדרגה הגבוהה ביותר, בדביקות שבין אדם לה', ועליו נאמר "וראית את אחרי ופני לא יראו"²⁸. המדרגה הרוחנית אותה הרגיש משה רבינו ("וראית"), הייתה בחינה של 'אחרי', ואילו בני אהרון "הורו הלכה בפני משה רבן" התקדמו ועלו (הלכה – בבחינת הילוך והתקדמות) למדרגה פנימית יותר ממדרגתו של משה ('ופני לא יראו'), אלא שהסיבה שמשה הורשה להגיע רק עד למדרגה זאת, היא מכיוון שבמדרגה נעלית יותר מזו, לא שייכת מציאות של נשמה בגוף, ברגע שמגיעים למדרגה פנימית יותר ממשה רבנו, ממילא מגיעים למציאות של כלות הנפש.

לאור הסבר זה ניתן להבין את דברי משה לאהרון המובאים במדרש²⁹:
 "אמר משה לאהרון, אהרון אחי, יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום, והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך".
 שהרי לכאורה אם חטאו, איך שייך שמשה אמר עליהם שהם "גדולים ממני וממך" אלה שעתה יובן, כיוון שהגיעו למדרגה של "כלות הנפש", הרי שהגיעו למדרגה גבוהה יותר ממשה ואהרון, אלא שבמצב זה כבר אי אפשר שהנשמה והגוף יהיו מחוברים³⁰.

הוראה בעבודת ה'³¹

מסיפורי התורה, צריך ללמוד הוראה בעבודת ה'³², עניין זה שייך לכל יהודי. לכאורה נראה שלימוד הוראה מסיפור מיתת בני אהרון, שייך רק ליחידי סגולה, כאלה שעומדים במדרגה של כלות הנפש ממש, עד כדי כך שצריך להזהיר אותם שלא יגיעו למצב של רצוא בלי שוב.

אך גם לכללות בני ישראל, יש אפשרות ללמוד הוראה בעבודת ה' מסיפור זה. אצל כל יהודי ישנם זמנים בהם הוא נמצא בהתעוררות רוחנית, בפרט בזמנים בהם למעלה הם עת רצון (כגון שבת ויום טוב). בזמן זה בו האדם נמצא בהתעוררות והתעלות בבחינת "רצוא", עליו לזכור שעל הרצוא להיות קשור עם "שוב", כלומר שצריכה להיות החלטה איתנה להמשיך ולקשר את ההתעוררות עם חיי היום יום שלו. לא להישאר עם ההרגשה הנעלית בלבד (שבסופו של דבר תיעלם), אלא לקבל על עצמו באותו זמן החלטה טובה ולהורידה למעשה בפועל בקיום מצוות מעשיות, ויותר מכך להגיע למצב שכל מעשיו ופעולותיו בעולם יהיו "לשם שמים", עד לאופן של "בכל דרכיך דעהו"³³.

²⁸ שמות לג', כג.

²⁹ תורת כהנים שמיני, והובא ברש"י ויקרא י', ג'.

³⁰ ראה הערה 24.

³¹ להרחבה ראה לקו"ש ח"ג עמ' 251 ואילך.

³² תורה – מלשון הוראה (זח"ג נג, ב.).

³³ משלי ג', ו'.